

Počítačové programy se staly běžnou součástí našeho každodenního života a jejich význam pro fungování a hospodářský vývoj postmoderní společnosti není nutné zvláště zdůrazňovat. Společensky i ekonomicky významnou skupinou počítačových programů jsou v současné době i počítačové programy někdy označované jako tzv. volně šiřitelné. Pojem volně šiřitelný počítačový program nelze v pozitivním právu nalézt a tento termín je použit pro účely této práce jako určitá abstrakce. Rozumí se jím skupina počítačových programů, které jsou distribuovány masově prostřednictvím internetu, a z nich zejména ty počítačové programy, které lze za určitých podmínek užívat bezúplatně (i když bezúplatnost užití není obecným pojmovým znakem těchto počítačových programů). Pod pojem volně šiřitelné počítačové programy jsou tak v této práci zahrnuty zejména ty počítačové programy, jež jsou v běžné praxi označovány jako tzv. public domain, free software¹, open source software, shareware a freeware. Pro účely této práce jsou pojmy „počítačový program“ a „software“ používány jako synonyma

Tato práce bude zaměřena zejména na problematiku a právní aspekty free software (v českém překladu je jako ekvivalent pojmu free software ve většině případů uváděn termín svobodný software), jehož ekonomický a společenský význam v poslední době významně roste. Společně se zvyšováním ekonomického a společenského významu svobodných počítačových programů samozřejmě roste i důležitost souvisejících otázek právních. Existence a nakládání s free software se samozřejmě neřídí odlišnou právní úpravou, než která dopadá na ostatní počítačové programy. Z těchto důvodů musí být velká část této práce fakticky věnována „obecným“ právním otázkám vztahujícím se k počítačovým programům. V této souvislosti je možné obecně zmínit, že právní vztahy k software nejsou v České republice doposud judikaturou prakticky reflektovány. Teoretické výklady ohledně právních vztahů k počítačovým programům jsou v českém prostředí tedy výhradně dílem doktríny, přičemž ani její výstupy

---

¹ Nevyplývá-li v konkrétním případě z kontextu jinak, pojmem software se pro účely této práce rozumí počítačový program ve smyslu autorského zákona, včetně dokumentace takového počítačového programu.

nejsou oproti jiným právním oblastem soukromého práva příliš rozsáhlé.

Většina volně šiřitelných počítačových programů je v praxi distribuována společně s příloženým standardizovaným dokumentem označovaným v běžné řeči jako tzv. licence. Vzhledem k běžné praxi v prostředí internetu, kde často není rozlišováno mezi licencí ve smyslu oprávnění k výkonu práva počítačový program užit a licencí ve smyslu smluvního dokumentu, bude v dalším textu smluvní dokument připojený k počítačovému programu, ve kterém jsou uvedena práva a povinnosti smluvních stran, označován jako licenční podmínky.² Licenční podmínky jsou fakticky adhezní smlouvou a obdobou (všeobecných) obchodních podmínek výslovně zmiňovaných v ustanovení § 53a odst. 3 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „občanský zákoník“) či v ustanovení § 273 odst. 1 zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „obchodní zákoník“). Způsob distribuce konkrétního počítačového programu v praxi, např. prostřednictvím internetu nebo klasickým prodejem v „kamenných“ provozovnách, nemá ve většině případů vzhledem k jejich adheznímu charakteru vliv na znění licenčních podmínek.

Text určitých licenčních podmínek bývá nerozlučně spjat s konkrétním počítačovým programem (pro všechny nabyvatele počítačového programu jsou stanovena stejná práva a povinnosti), přičemž licenční podmínky by měly stanovovat způsoby a rozsah užití počítačového programu ve smyslu ustanovení § 46 a násl. zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „autorský zákon“). Podle znění jednotlivých licenčních podmínek (podle předpokládaných způsobů a rozsahu užití počítačového programu) lze pak počítačové programy zařadit do jedné z níže uvedených kategorií.